

Nr 237.

Av herr **Kobb**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försvarsväsendets ordnande.

Kungl. Maj:ts propositioner rörande försvarsväsendets ordnande äro särdeles omfattande, och det kommer förvisso att inom det särskilda utskottet krävas avsevärd tid för att komma till ett resultat rörande försvarsväsendets huvudgrunder. Det är uppenbart, att den ordning, som härutinnan kan komma att bestämmas, kommer att öva inflytande på organiserandet av förvaltningsorganen och andra militära institutioner. Med hänsyn härtill har Kungl. Maj:t iakttagit en viss klok försiktighet beträffande såväl försvarsdepartementets avdelning av Kungl. Maj:ts kansli som även arméförvaltningen. Så yttrar departementschefen å sid. 100—101: »I likhet med försvarsrevisionen ävensom generalstabschefen håller jag före, att frågan om arméförvaltningens omorganisation bör uppskjutas, till dess statsmakterna fattat definitivt beslut rörande försvarsväsendets allmänna organisation och omfattning.» Denna fullt riktiga tanke har emellertid i det stora hela tillämpning på allt, vad som förekommer under rubrikerna »D. Högre staber och inspektioner», sid. 109—127, och »E. Undervisningsanstalter och utbildningskurser m. m.». Då arméförvaltningen lämnas oberörd, kan det icke vara lämpligt att göra ändring beträffande det under densamma lydande *kassaväsendet vid armén* genom att i detta infoga stabs- och regementskassörer. Förslaget har avstyrkts av generalkommissionen, och det förljudes, att arméförvaltningens civila departement icke heller anser förslaget lämpligt. Då dessa kassörer kunnat undvaras under tider, då arméns förvaltning varit mera omfattande än vad den under den närmaste framtiden kan tänkas komma att bliva, synes förslaget innebära en utgift, som kan undvikas.

Att å *generalstabens stat* uppföra militärattachébeställningar synes vara en allt annat än lycklig anordning. Den kan leda till antingen, att befattningarna i fråga komma att förbehållas uteslutande generalstabsofficerare eller ock, att det kommer att finnas generalstabsofficerare med olika kompetens. Vilketdera som än kommer att inträffa, blir det olägenheter. Systemet skulle komma att medföra en stelhet, som mången gång skulle hindra ett kanske eljest önskvärt befunnet ombyte av tjänsteinnehavare. Dessa befattningars uppförande å stat synes alldeles obehörligt. Liksom hittills ägt rum, lär det vara för saken ändamålsenligast, att Kungl. Maj:t äger fullt fria händer att göra valet ur hela armén. Ur statsverkets synpunkt ernås härigenom minskade utgifter, enär behovet, som hittills, kan tillgodoses utan att uppföra särskilda beställningar å stat.

Artilleristaben har utökats på ett hart när orimligt sätt. Att lägga stabens nuvarande arbetsuppgifter som grundval för en ny organisation är oriktigt och icke lämpligt. Att chefen för denna stab föreslagits erhålla överstes tjänsteställning, kommer att begränsa den krets, ur vilken chefen skall tagas, och sålunda försvåra möjligheten att till befattningen erhålla den lämpligaste personen. Däremot är det alldeles icke sagt, att den, såsom i den kungl. propositionen föreslagits, som är lämplig till chef för artilleristaben, även är den lämpligaste som chef för artilleriets skjutscholor. Den anordningen är för övrigt ur organisatorisk synpunkt icke lycklig, enär chefen för artilleristaben är stabschef hos inspektören för artilleriet. Staten för artilleristaben enligt Kungl. Maj:ts förslag slutar å en summa av 129,340 kronor. Nuvarande stat belöper sig till ett belopp av 19,488 kronor.

I fråga om *undervisningsanstalterna* har Kungl. Maj:t föreslagit att å resp. stater för krigsskolan, krigshögskolan, artilleri- och ingenjörhögskolan, ridskolan och skjutscholan för infanteriet och kavalleriet skola uppföras beställningar med avlöning för cheferna i form av lön och för lärarna i form av arvoden motsvarande vissa närmare angivna löner. Denna anordning är tung och stel. Den kommer att försvåra den särdeles välbehövliga cirkulationen mellan undervisningsanstalterna å ena sidan samt truppförband och staber å den andra. Att löneförmånerna för officerare i kompaniofficersgraderna föreslås få karaktär av arvoden kommer ingalunda att avhjälpa de olägenheter, som av chefen för generalstaben påvisats vidlåda systemet. Om nämligen en lärare skall ha rätt att när som helst återinträda i sitt regemente med åtnjutande av sina avlöningsförmåner, så förutsätter ju detta antingen att beställningen å regementet skall vara vakant under den tid lärarebeställningen innehaves eller ock att en redan befördrad officer skall hava skyldighet att frånträda den lön, som han under en längre eller kortare tid åtnjutit. Detta kommer säkerligen att visa sig medföra betydande slitningar och olägenheter i jämförelse med nuvarande system. Då en officerskader på över 1,100 officerare utan större svårigheter lärer kunna avstå det antal officerare, 35 å 36, det här gäller, kan också en avsevärd besparing vinnas genom att bibehålla nuvarande organisation. Den organisation av undervisningsanstalterna, som vi nu hava, känna vi till. Den organisation, som Kungl. Maj:t föreslår, är alldeles oprövad. Den föreslås ej heller till införande vid marinen.

Den betänksamhet, som svenska riksdagen hittills ådagalagt beträffande beviljande av anslag till ny och icke fullt prövad materiel för försvarsväsendet, har riksdagen ej haft anledning att ångra. Kungl. Maj:t föreslår nu riksdagen att med svenska armén införliva *stridsvagnar* och *pansarbilar*. Den utredning, som föreligger, kan näppeligen motivera att redan besluta fasta organisationer för dessa stridsmedel. Vad *stridsvagnar* angår, torde anslag böra beviljas till ett försökskompani, och vad *pansarbilar* beträffar, torde likaledes anslag böra beviljas till några försöksbilar — med frågan lämnad öppen, huruvida de skola höra till infanteriet eller kavalleriet — därest de skulle befinnas lämpliga för svenska vägar och svensk terräng.

Beträffande flottan har Kungl. Maj:t ej förmått åvägbringa klarhet ens

för egen del i det grundläggande spörsmålet: Vilken uppgift bör tillmätas flottan vid försvarsväsendets ordnande och huru bör flottan vara sammansatt för att kunna fylla denna uppgift. Kungl. Maj:t har i stället i stort begränsat sig till att begära ett nybyggnadsanslag för flottan å 40 miljoner kronor för fem år, fördelade med $3\frac{1}{2}$ miljoner kronor under första året och 9,125,000 kronor under de fyra därpå följande åren. För denna summa *beräknas* det, att 4 jagare, 3 torpedundervattensbåtar och 3 motortorpedbåtar skola kunna byggas — om priserna sjunka.

För att erhålla någon fast utgångspunkt för bedömandet av detta nybyggnadsanslag torde det vara lämpligt att söka klargöra för sig, hurudan flotta till storlek och sammansättning, som kan vidmakthållas med ett nybyggnadsanslag av denna storlek. Om det då förutsattes en livslängd i första linjen för jagare av 16 år, för torpedundervattensbåtar av 12 år och för motortorpedbåtar av likaledes 12 år samt en anskaffningskostnad för en jagare av 7 miljoner kronor, för en torpedundervattensbåt av 4.3 miljoner kronor och för en motortorpedbåt 310,000 kronor, så finner man, att denna flottas vidmakthållande kommer att kräva ett nybyggnadsanslag av inemot 10 miljoner kronor, utan att några medel beräknats för anskaffande och underhåll av andra fartyg, såsom minfartyg, minsvepningsfartyg m. fl. Av denna beräkning torde framgå, att det nu och just nu är en bjudande nödvändighet att bestämt avgöra, huruvida pansrade artillerifartyg skola ingå i våra sjöstridskrafter eller ej. Om kostnadsberäkning rörande anskaffande av ett pansrat artillerifartyg nu föreläge, skulle tvivelsutan redan därav framgå, att vi måste bestämt avstå från planer på att för framtiden avse dessa fartyg som flottans kärna. Men ha vi väl nått dit, så läser det genast bliva uppenbart, att den organisation, som av Kungl. Maj:t föreslagits för flottan, är tilltagen för en helt annorlunda sammansatt flotta än den, som har torpedvapnet till kärna. De årliga kostnaderna för sjöförsvaret beräknas av Kungl. Maj:t till 41,677,000 kronor, varav till fartygsmaterielens förnyelse beräknas 9,125,000 kronor. Det torde knappast finnas något lands sjöförsvarsorganisation, där förhållandet mellan kostnaderna för fartygsmaterielens förnyelse och kostnaderna för den organisation, som skall omhänderhava denna materiel, är så ofördelaktigt för fartygsmaterielens förnyelse som innebörden av Kungl. Maj:ts förslag. Härav kan man draga den slutsatsen, att organisationen är för stor i förhållande till den fartygsmateriel, som rimligen kan anskaffas och förnyas. Men är detta fallet, då bör organisationen skäras ned, så att det blir ett rimligare förhållande mellan kostnaderna för fartygsmaterielens förnyelse och kostnaderna för organisationen.

De upplysningar rörande personalbehovet vid flottan, som lämnas i såväl Kungl. Maj:ts proposition i ämnet som även i försvarsrevisionens betänkande, äro så knapphändiga, att det är icke möjligt för en enskild motionär att få ett fast grepp om ämnet. Det kravet måste därför vördsamt ställas på det särskilda utskottet, att detta genast sätter i gång en fullt klargörande utredning av detta spörsmål.

Klart är, att frågan, huruvida vi böra bestå oss med två huvudstationer,

måste i detta sammanhang komma under omprövning. Det torde utan vidare vara klart, att den dubbling av varvsanläggningar och förvaltningsorgan, som två huvudstationer föra med sig, måste ur ekonomisk synpunkt ställa sig högst ofördelaktig. Även detta spörsmål hänger emellertid nära samman med frågan om flottans storlek och sammansättning. Vilket spörsmål man än tar upp till undersökning finner man alltså, att den axel, kring vilken hela sjöförsvarsorganisationen rör sig, är just flottplanen. Den saknas emellertid, eller med andra ord: Det grundläggande spörsmålet är lämnat åsido.

Slutligen må framhållas, att inom vår nuvarande flotta finnes det sannolikt fartyg, för vilka bemanning beräknas, som icke äga något väsentligt stridsvärde. Dessa fartyg draga emellertid kostnader för underhåll och bemanning. Att utrangera alla icke stridsvärdiga fartyg bör för den skull ligga i allas intresse. Särskilt borde flottans egna målsmän vara angelägna om, att, då vi icke kunna få till stånd en *stor* flotta, vi måtte få en *god* flotta. En betingelse härför är emellertid, att all tyngande barlast i form av icke stridsvärdiga fartyg resolut avlastas.

Den nedskärning av flottans personal, som kan äga rum, är givetvis icke möjlig att fixera för en enskild motionär. Det har emellertid uppgivits, att ensamt officerskåren skulle kunna minskas med 70 à 80 beställningar. Den saken måste det emellertid bliva utskottets sak att omsorgsfullt pröva. De av den nuvarande personalen, som icke behövas för flottans bemanning, måste givetvis uppföras å indragningsstat.

Med stöd av det anförda hemställes,

att riksdagen

A) besträffande lantförsvaret må besluta:

1:o) att avslå Kungl. Maj:ts förslag att å staten för arméfördelningsstaber, militärbefäl och inspektioner uppföra arvoden för stabskassörer;

2:o) att avslå Kungl. Maj:ts förslag att å generalstabens stat uppföra fyra militärattachéer;

3:o) att avslå Kungl. Maj:ts förslag att å staten för kommandantskapet i Boden uppföra arvode för en stabskassör;

4:o) att med avslag å Kungl. Maj:ts förslag till ny stat för och organisation av artilleristaben upptaga denna med nuvarande organisation;

5:o) att med avslag å Kungl. Maj:ts förslag till ny stat för och organisation av krigsskolan tillsvidare bibehålla dess nuvarande organisation;

6:o) att med avslag å Kungl. Maj:ts förslag till stat för och organisation av krigshögskolan tillsvidare bibehålla dess nuvarande organisation;

7:o) att med avslag å Kungl. Maj:ts förslag till stat för och organisation av artilleri- och ingenjörhögskolan tillsvidare bibehålla dess nuvarande organisation;

8:o) att med avslag å Kungl. Maj:ts förslag till stat för och organisation av ridskolan tillsvidare bibehålla dess nuvarande organisation;

9:o) att med avslag å Kungl. Maj:ts förslag till stat för och organisation av skjutskolan för infanteriet och kavalleriet tillsvidare bibehålla dess nuvarande organisation;

10:o) att avslå Kungl. Maj:ts förslag att å truppförbandens stater uppföra regementskassörer och arvoden för dessa;

11:o) att avslå Kungl. Maj:ts förslag att å staten för fast anställda officerare och underofficerare med vederlikar vid fortifikationen uppföra regementskassörer och arvoden för dessa;

12:o) att avslå Kungl. Maj:ts förslag att å staten för officerare och underofficerare med vederlikar vid trängen uppföra regementskassörer och arvoden för dessa;

13:o) att avslå Kungl. Maj:ts förslag att å intendenturkårens stat uppföra förrådskassörer och arvoden för dessa;

14:o) att avslå Kungl. Maj:ts förslag att vid Svea livgarde organisera en stridsvagnsbataljon.

B) beträffande sjöförsvaret må besluta:

1:o) att kärnan av flottans stridsfartyg skall bestå av fartyg, vilkas främsta stridsmedel är torpeden;

2:o) att icke stridsvärdig fartygsmateriel skall utrangeras;

3:o) att flottans personal nedbringas till det antal, som är oundgängligt av behovet för att bemanna en flotta av den storlek, att den kan förnyas med det av Kungl. Maj:t ifrågasatta förnyelseanslaget;

4:o) att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t täcktes skyndsamt åvägabringa utredning och förslag åsyftande förläggning av flottan till en enda *huvudstation* och för riksdagen framlägga det förslag, vartill utredningen må föranleda.

Stockholm den 25 februari 1924.

Gustaf Kobb.

